

steren ansaae det for utilstedeligt at tvinge Eieren til at sælge, naar det skulde skee til Fordeel for Fæsteren, men derimod tilstedeligt, naar der aabnedes Afgang for Eieren til at kjøbe. Jeg troer ikke at behøve at forstikke om, at det er en fuldstændig Misforstaaelse af min Stilling til denne Sag. Den Beslutning, Regjeringen er kommen til, har jeg som Indenrigsminister naturligviis havt min Andeel i, og ligesom jeg med de øvrige Regjeringsmedlemmer bærer Ansvar for den, saaledes skal jeg heller aldrig søge at unddrage mig derfor; men det kan jeg forstikkede et ærede Medlem om, at der har ikke været personlige Hensyn tilstede hos mig, naar jeg har foreslaaet en saadan Udtalelse som den, der foreligger her for Thinget; det har været Hensynet til Fædrelandet, til Almeenvæltets Tarv, som har bragt mig til at fremkomme med den, og samtidig dermed kan jeg sige, at jeg fuldt saavel har havt Fæsternes Interesse for Die som Godseiernes. Skulde nu Regjeringen møde Modsigelse, eller skulde Regjeringens Forslag blive misbilliget og bestyldt for ikke at være retfærdigt, saa havde jeg rigtignok ventet denne Bestyldning snarere fra en anden Side, end skeet er her idag. Det samme ærede Medlem undrede sig over, at jeg frafjendte Fæsterne al Medveiendomsret, idet han søgte Begrundelsen for sin modsatte Mening i Loven af 21de Juni 1854 om Salg af Fæstegods fra Lehn og Stamhuse. Jeg troer ikke, at man kan uddrage de Slutninger af denne Lov, som det ærede Medlem gjorde. Majoriteterne bestodes jo med en indskrænket Eiendomsret og Forpligtelse til at holde disse Eiendomme samlede, og naar nu Lovgivningsmagten paa et enkelt Punkt hævede denne Forpligtelse, saa var den ogsaa fuldt berettiget til ved den Leilighed at tage alle tilbørlige Hensyn til Fæsternes Tarv; den burde ikke aabne misforstøiede Majoritetsbestyldende Afgang til, naar en saadan Lov som den af 1854 udkom, ved Fæstledighed at sælge en bloc deres Fæstegods til Fremmede, hvorved dette Gods kunde komme over paa Speculanterens Hænder. Lovgivningsmagten var berettiget til at sige: I have Ret til at sælge, hvad I kunne komme opværende om

med Fæsterne, for en vis Minimumsum; men ville I sælge til Andre end Fæsterne, saa skulle I først have Regjeringens Tilladelse dertil. Jeg troer, at dette er en Bestemmelse, der var human og kunde forsvares; men deraf kan dog paa ingen Maade drages den Slutning, at det derved skulde være bevist, at Fæstene havde en Medveiendomsret til Jorden.

Der er blevet berørt endnu et andet Punkt af et Par ærede Medlemmer, nemlig, at, dersom der udkom en Lov, baseret paa de Grundregler, som Regjeringen her har opstillet, saa vilde Følgen deraf blive en vidtdeven Sammenlægning af Jorden; der vilde da danne sig store Ladegaarde, og en selvstændig Bondestand forsvinde. Om Følgerne af Regjeringens Forslag har jeg allerede udtalt mig, og jeg skal blot tillade mig at gjøre opmærksom paa, at der ved Ordene: „for Jorden søges Frihed erhvervet som gammel Selveierjord“ slet ikke er tilfattet nogen Forandring i de nugældende Bestemmelser. Jorden kommer ind under Betingelserne for gammel Selveierjord, men heller ikke videre. Det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Fredrikssen) undrede sig over, at Regjeringen ikke var gaaet videre endnu og havde fordret hævet Forskjellen mellem gammel Hovedgaardsjord og gammel Selveierjord. Jeg skal i den Anledning tillade mig at udtale, at Regjeringens Bevæggrund til ikke at gjøre dette har netop været den, at den ikke vilde vække Opinionen imod sig; den vilde, at Sagen skulde gaae rolig og jævnt fremad. Det Praktiske, man vilde opnaae, var, at Fæstjorden overgik til Selveiendom; og man vilde ikke, at man skulde kunne sige, at der derved var aabnet en Afgang til at lægge Selveiergaarde ind under Hovedgaarde. Er der nogen Grund til at være ængstelig for Bøndergaardes Nedlæggelse, saa er det netop, naar de kunne lægges ind under de bestaaende Hovedgaarde. Det kan undtagelsesviis betale sig at lægge en enkelt Bøndergaard ind under Hovedgaarden, men dertil vil man ikke aabne en udstrakt Afgang, uden at Eieren ogsaa kommer til at betale den Fordeel, som han derved maatte kunne vinde, og i fuld Consequens hermed forekommer det mig da at staae, at man ogsaa giver Afgang for gammel